

САВЕТИ ЗА РОДИТЕЉЕ У СИТУАЦИЈАМА НАСИЉА У ШКОЛИ

Када је Ваше дете **изложено насиљу** можете учинити неколико ствари да му/јој пружите подршку:

- Никад немојте рећи детету да игнорише насилника.
- Не кривите своје дете за насилништво. Немојте претпостављати да је оно учинило нешто да изазове насилника.
- Допустите свом детету да прича о свом доживљавању насиља. Запишите шта је поделило са Вама.
- Саосећајте са својим дететом. Кажите му/јој да је насилништво погрешно, да то није његова/њена грешка, и да Вам је драго што је имало снаге да Вам то исприча.
- Ако се не слажете да тим како се Ваше дете снашло у насилној ситуацији, немојте га/је критиковати. Често је деци веома тешко да знају како најбоље да реагују.
- Не охрабрујте физичко узвраћање.
- Проверите своја осећања. Родитељски заштитнички инстинкт може да узбурка снажна осећања. Мада то може бити тешко, смирите се и пажљиво размотрите наредне кораке.
- Одмах контактирајте наставнике, стручне сараднике или директора у школи и поделите своју бригу због насиља које је Ваше дете доживело.
- Блиско сарађујте да школским особљем како би помогли решавању проблема.
- Подстакните дете да развије интересовања и хобије који ће помоћи да се изгради отпорност на тешке ситуације као што је насилништво.
- Подстакните дете да успостави контакт са пријатељски настројеним ученицима из одељења, или помозите детету да упозна нове пријатеље изван школе.
- Научите дете безбедносним стратегијама, као што је тражење помоћи одрасле особе.
- Обезбедите у свом дому сигурно окружење пуно љубави.

- Ако је Вашем детету потребна додатна подршка, потражите помоћ школског психолога и/или других професионалаца који се баве менталним здрављем.

Када је Ваше дете **насилно према другој деци**, треба га зауставити. У тој ситуацији можете учинити неколико ствари:

- Јасно ставите до знања да насилништво схватате озбиљно и да оно није у реду.
- Сачините правила дететовог понашања у породици. Хвалите своје дете када се придржава правила и користите нефизичке и логичне последице када се правила прекрше. Логична последица насилништва било би губљење права на коришћење телефона, интернета или других активности у којима дете ужива.
- Проводите више времена са својим дететом и пратите његове/њене активности. Откријте ко су му/јој пријатељи и како и где проводе своје слободно време.
- Искористите дететове таленте подстичући га/је да се укључи у позитивне активности (као што су клубови, учење музике, ненасилни спортови).
- Поделите своју забринутост са наставницима, стручним сарадницима и/или директором. Сарађујте како бисте послали јасну поруку свом детету да његово/њено насилништво мора престати.
- Ако је Вама или Вашем детету потребно више помоћи, обратите се школском психологу или другом професионалцу који се бави менталним здрављем.

Многа деца су **посматрачи или „пролазници“** у случајевима насиља у школи. Важно је да чак и ученици који су у пролазу у ситуацији насиља предузму акцију да доведу помоћ тако да насиље престане. Ако Вам дете исприча о насиљу коме је присуствовало, требало би да учините следеће:

- Научите дете како да доведе помоћ а да не буде повређено.
- Подстакните дете да вербално интервенише, ако је безбедно, говорећи нешто као: „О' лади! Ово неће ништа решити.“
- Кажите детету да не навија, па чак ни да тихо посматра насилништво. Ово само охрабрује насилника - који жели да је у центру пажње.
- Подстакните дете да се о насилништву повери одраслом коме верује. Рећи одраслом није „цинкарење“ - то је чин храбрости и безбедности. Предложите да оде код одраслог са пријатељем, ако ће му/јој бити лакше.
- Помозите детету да подржи друге који су изложени малтретирању.

- Научите дете да укључи ову децу у активности.
- Хвалите и награђујте „мала јуначка дела“ - када Ваше дете покушава да учини праву ствар да би зауставило насиље, чак и ако није било успешно.
- Радите са својим дететом да увежбате одређене начине на које може помоћи да се заустави насиље. На пример, играње улога са дететом шта би могло да каже или уради како би помогло неком ко је малтретиран.

Изложеност електронском насиљу може да иде од непристојних коментара до лагања, лажног представљања, претњи... Стога и Ваш одговор може зависити од природе и озбиљности електронског насиља. Овде су наведене неке акције које можете предузети:

- Снажно подстичите дете да не одговара на електронско насиље.
- Немојте брисати поруке или слике. Сачувајте их као доказ.
- Покушајте да идентификујете појединца који чини електронско насиље. Чак и када је интернет насилник анониман (нпр. користи лажно име или туђи идентитет), можда га можете пронаћи уз помоћ интернет провајдера. Ако је интернет насилништво кривично дело (или сумњате да би могло бити), контактирајте полицију и тражите од њих да пронађу ко је то.
- Слање неодговарајућих порука може прекршити „услове“ имејл сервиса, интернет провајдера, вебсајтова или мобилних телефонија. Размислите о томе да их контактирате и поднесете жалбу.
- Ако се електронско насилништво одиграва преко имејла или телефона, може бити могуће блокирати будуће контакте са појединцем који чини насилништво. Наравно, он/а може преузети други идентитет и наставити са насилништом.
- Контактирајте школу. Ако се интернет насиље дешава са школског компјутера, управа школе има обавезу да интервенише. Чак и када се интернет насиље дешава изван школе, упознајте управу школе са проблемом. Можда ће моћи да помогну у решавању интернет насиља или да обрате пажњу на насилништво у личном контакту.
- Размислите да ли да контактирате родитеље насилника. Ови родитељи могу бити заинтересовани да чују да је њихово дете малтретирало друге на интернету, и могли би да ефикасно зауставе малтретирање. С друге стране, неки родитељи могу лоше да одреагују, па будите опрезни. Ако одлучите да контактирате родитеље интернет-насилника, обратите им се писмено, а не

лицем у лице. Пружите доказ интернет насиља (нпр. копије имејлова) и замолите их да обезбеде да насиље престане.

- Размислите о ангажовању адвоката у ситуацијама озбиљног електронског насиља. У неким ситуацијама, закон допушта да они који су малтретирани туже насилника или његове/њене родитеље како би се надокнадила штета.
- Контактирајте полицију уколико електронско насиље укључује претње насиљем; изнуђивање; непристојне или узнемиравајуће телефонске позиве или смс-ове; узнемиравање; прогањање или злочине мржње; или дечју порнографију.